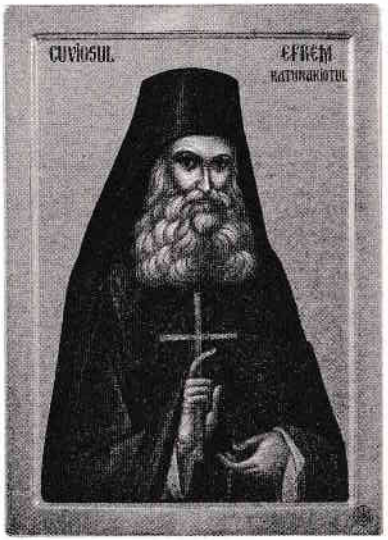
LIBRIS | We know books

Sfântul Efrem Katounakiotul

PR. SPIRIDON VASILAKIS

„VINO, LUMINĂ!..."

Întâlnire cu Sfântul Efrem Katounakiotul

Traducere din limba greacă
Protos. Teofan Munteanu

editura Σοφία

București

LIBRIS | We know books

Cu iuțeala sufletului

În chip smerit, lumina zorilor a străbătut fereastra și a luminat mica biserică. Starețul stătea în strana sa. Chipul îi era tot lumină, ca luna plină a echinocțiului de primăvară ce ne pregătește pentru Sfintele Paști, vestind Învierea. Ochii îi erau două râuri de lacrimi. Îl privești și nu-ți poți opri mintea să nu cânte: „Prin curgerile lacrimilor tale ai lucrat pustiul cel neroditor..." Sufletul – izvor și ochii – cascade. În mâini ține un ștergar alb udat de lacrimi. Este unul dintre acele ștergare ce răcoresc sufletele arse de flacăra, de fierbințeala patimilor. Ștergare ce curăță rănile pricinuite de încrâncenarea păcatului și de sălbăticia egoismului. Câte pârjoluri nu sting aceste ștergare pe care le ascund degetele ascetului, tocite în rugăciune! Ștergarul alb, semnul păcii dintre Dumnezeu, Făcătorul de pace, și om, pricinuitorul de tulburare.

Preot slujitor – părintele Iosif. La strană – părintele Efrem cel tânăr. Glasurile lor nu rănesc tăcerea pustiei, ci păstrează sunetul plin de străpungere a liniștii. Ceilalți părinți – în „turnurile lor de veghe", în stranele lor. În răstimpul sluj-

LIBRIS We know books

bei, când starețul auzea rostindu-se numele lui Hristos, aveai simțământul că un zăgaz al sufletului său se deschidea, și dragostea, pe care de ani de zile o trăia inima sa curată, se revărsa asupra întregii sale ființe. La auzul numelui Preacuratei, mișcare de cutremur simțeai în strana sa. Cu evlavie își pleca trupul încovoiat.

La ceasul Liturghiei, simțeai că fiece cuvânt devenea o Sfântă Linguriță, și bătrânul primea „harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh". Da, vedeai aceasta! Starețul trăia cu adevărat Dumnezeiasca Liturghie. Alerga, asculta, vorbea, se ruga, mijlocea, Îl pipăia pe Hristos, de aceea, ca un alt Toma, striga, slăvindu-L pe Domnul: „Domnul meu și Dumnezeul meu!" (*Ioan* 20, 28).

În fața Sfântului Potir devenea mii de guri. Își deschidea sufletul, mintea, trupul. Toate celulele duhovnicești și trupești i se deschideau, asemeni gurilor unui cor, și Îl primeau pe Hristos cântând: „Spre iertarea păcatelor și spre viața de veci."

Părinții îi puneau anafura în mâna ce îi tremura precum flăcăruia unei candele. Rămânea nemișcat. Vedeai că nu voia să se ridice din strană – „baza de lansare" a ființei sale către ceruri. Nu voia să iasă din biserică. Nu se sătura să simtă prezența Fiului lui Dumnezeu, mireasma harului. Cine, cățărându-se pe acoperișul veșniciei și escaladând pragul ei, vrea apoi să cadă în stricăciunea vieții celei de fiecare zi?

Părintele Efrem l-a luat de mâna, iar el, ascultător, s-a ridicat. A ieșit din biserică, însă nu și din slujbă. A părăsit strana, dar nu și rugăciunea. Aceasta era starea odihnei și a mângâierii sufletului său. Numai acolo se simțea în largul lui. Numai în rugăciune se odihnea. Pași înceți. Vezi, anii au împovărat trupul. Este de necrezut! Vezi trupuri ce aleargă iute, cu o viteză uimitoare, în vreme ce sufletele, din pricina bolii și a poverii conștiinței, se târăsc. Vezi, însă, și trupuri îmbătrânite și împovărate de ani și de dureri, șchiopătând, în vreme ce sufletele aleargă iute, cu viteza luminii. Un atlet al Duhului trece prin fața ta susținut de altul și simți adierea pe care o lasă iuțeala sufletului său!

Soarele scălda cu lumina și căldura sa terasa. Un scaun de pânză aștepta să-l odihnească pe marele atlet al trezviei. Au ieșit din biserică și părintele Iosif cu ceilalți părinți. Roiau precum albinele în jurul unei inimi care era asemenea unui adevărat fagure de miere.

M-am apropiat șovăielnic de acest stup duhovnicesc. Părintele Efrem mi-a înțeles dorirea plină de emoție care se întețise și dădea ghes cuvântului să fie rostit. A zâmbit și, cu vorba sa dulce, i-a spus bătrânului:

– Gheronda, spuneți-ne ceva!

– Ei, ce să spun eu?, s-a auzit un glas subțire care cu greu putea scăpa auzului sufletului, care cu greu se șterge din amintirea inimii. Ce să spun eu?

LIBRIS We know books

Iar din acest „eu", dacă l-ai fi „stors", numai smerenie ar fi ieșit! Acum, m-am gândit, este trebuință de curaj, de îndrăzneală. Nu știu. Fie una, fie cealaltă, este neapărat ca ele să lovească în ușa dragostei. Numai ea izbândește prin smerenie.

– Gheronda, spuneți-ne ceva! Povestiți-ne despre copilăria Sfinției Voastre petrecută în Teba!

Când bătrânul a auzit cuvântul „Teba", a lăsat să i se aștearnă larg pe chipul său luminos un zâmbet copilăresc. Ai fi fost sigur că în acea clipă, cu iuțeala sufletului, era deja în Teba, întâlnea oameni, străbătea vreun drumeag, se închina în bisericile locului.

„Ei, ce să spun eu?..."

– Teba..., a spus bătrânul și s-a oprit, ca și cum ar fi vrut să-și tragă sufletul după călătoria ce-o făcuse...

Dacă aș fi fost pictor, aș fi luat vopsele din nuanțele glasului său și aș fi zugrăvit tabloul revederii unui loc iubit.

– Ce să spun mai întâi despre acest loc binecuvântat, acest loc iubitor de străini, încărcat de istorie, loc mucenicesc, loc sfânt?, a continuat starețul.

Sub privirea bunicului

Bunicul meu, tatăl tatălui meu, a fost slujitor al Celui Preaînalt, părintele Nichita, cucernic și măreț ca Avraam. Cu vorba puțină și cu privirea de vultur. Glumele nu le îngăduia. Era foarte aspru. Și cu presbitera, bunica mea, și cu nepoții. Era mai întâi aspru cu sine și apoi cu ceilalți. Vezi, au trăit o viață aspră, grea, plină de amărăciune, de suferințe, de lipsuri, de zbucium. Bunicul a avut patru fii și două fiice. Nu îndrăzneau niciodată să-l privească în ochi. Cu privirea plecată și cu fața roșie ca focul îi stăteau înainte când le vorbea. Privirea lui era ca o sabie, copilul meu. Cădea ca un fulger asupra ta.

Acesta, de care toți ne temeam și tremuram când vorbea și când îi întâlneam privirea, era temător de Dumnezeu. Bunicul nu avea pe cine-

LIBRIS We know books

va care să-i deslușească cele duhovnicești. Nici cărți, nici duhovnici. Numai ceea ce auzise de la cei din vechime, să zicem, iar dintre acestea puține erau drepte, cele mai multe, strâmbe. Ca singur dascăl avea Evanghelia, tipăriturile Bisericii și teama de mustrarea cugetului. „Frica de Dumnezeu este începutul virtuții. Iar despre ea se spune că e rodul credinței", zice Avva Isaac[1]. Bunicul se ruga cu lacrimi, slujea cu multă străpungere de inimă. Când urma să liturghisească, se trezea la miezul nopții. Aprindea lampa cu petrol, se așeza la masă și ședea, ținându-și capul în mâini. Părea să fi fost Atlas, purtând pe umerii săi Pământul. Cel puțin așa îl vedeau ochii noștri de copii. Acolo săvârșea lucrarea cea mai înaltă și mai anevoioasă. Cugeta la păcatele sale.

„– Întinde-te, este încă devreme, ce te-ai sculat așa și stai în frig?, îi spunea bunica.

– Preotească, vezi-ți de treabă! Ce vrei, să mă trezesc chiar înainte de Liturghie? Cum așa, din cearșaf să sar direct în felon?

Alteori acest uriaș plângea asemeni unui copil mic.

– Nu fă așa, părinte, să nu pățești ceva, că ești om bătrân!

– Vezi-ți de treaba ta, preotească! Tu o să te scoli, o să frământi aluatul, o să aduci apă, o să

[1] Avva Isaac Sirul, *Cuvinte despre sfintele nevoințe*, în *Filocalia*, vol. 10, trad. Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 1981, p. 25. *(n. trad.)*

faci de mâncare, o să împletești, o să aduni copiii. Eu, care o să-L înjunghii cu mâinile mele pe Hristos și o să-L tai bucățele... Ce să spun? Cum să nu plâng? Mă uimesc cum ține Dumnezeu inima preotului, de nu se crapă ca un ulcior în ceasul în care ridică Darurile sfințite în mâinile sale. Lasă-mă, lasă-mă, preotească! Nu-mi mai vorbi când vezi că mă lupt cu păcatele mele...

După această mică predică, se însemna de multe ori cu semnul Sfintei Cruci și zicea:

– Mare este slava Ta, Hristoase al meu! Mare este slava Ta!

Le spunea cu asprime copiilor și nepoților:

– Luați aminte, luați aminte cum și unde vorbiți, cum priviți, cum umblați, căci rasa mea este grea. N-o faceți și voi să fie și mai grea!..."

Asprimea a moștenit-o tatăl meu de la bunicul. Așa sunt acestea. Copilul nu moștenește numai pământuri și case. Primește ceva și din purtarea, din cuvântul, din obiceiurile părinților săi. Să-ți spun, primește și ceva din virtuțile ori din patimile lor. În aceasta stă lupta. Dacă ai primit o patimă, să zicem, să o veștejești. Dacă ai primit o virtute, să o păstrezi, să o cultivi, să o sporești. În orice caz, și bunicul, și tatăl meu, kyr[1] Yiannis, au devenit, fără să bage de seamă, învățătorii noștri, cei care ne-au deprins să fim

[1] Kyr, kyra < κυρ, κυρά < κύριος, „domn", κυρία, „doamnă" sunt forme contrase de adresare, specifice registrului limbii grecești. *(n. trad.)*

LIBRIS We know books

cu luare-aminte. Mare lucru este luarea-aminte, copilul meu! De vreme ce zice și Avva Pimen: „A păzi și a lua aminte de sine, și socoteala cea dreaptă, aceste trei fapte bune sunt povățuitoare ale sufletului."[1] Cele spuse de dânșii le citeam în *Pateric* și în scrierile Sfinților Părinți.

Bunicul era de loc din Syrtzi. Tatăl său fusese și el preot. Când a fost trimis în Ambelohori, a încărcat pe un măgăruș toată agonisita sa de-o viață, i-a luat pe bunica, pe copii și au pornit la drum.

„– Acum unde mergem, părinte?, întreba neîncetat bunica. Călătoria i se părea lungă. Să fi mers pe atunci oamenii, să fi călătorit pe undeva? Îmbătrâneau, ajungeau la nouăzeci-nouăzeci și cinci de ani și nici măcar satul vecin nu-l cunoșteau. Preoteasa era femeie, avea copii și se temea, săraca.

– Unde ne trimite Biserica mergem, preoteasă! Iar când te trimite Biserica, Hristos te trimite, răspundea tare și răspicat bunicul.

Să mai fi zis bunica ceva? Cuvântul lui cădea în casă ca un canon al Sinoadelor Ecumenice. Nu îngăduia nici o obiecție, nici o tăgadă, nici o vorbă împotrivă. Dacă ar fi fost egumenul unei lavre cu mii de monahi, nici un țânțar n-ar fi îndrăznit să facă neascultare.

Când s-au apropiat de sat, cei din Ambelohori i-au văzut și au zis în albaneză:

– *Vinninn meta ovghitet!* Adică: Iară vin țigani!

[1] *Patericul egyptean*, Ed. Sophia, București, 2011, p. 202. *(n. trad.)*

Când au ajuns, oamenii au alergat să-i întâmpine, să-i ajute și să-i sărute mâna părintelui.

– Iartă-ne, părinte, v-am luat drept țigani! Doamne, miluiește! Să-i zicem părintelui nostru «țigan»!..."

O, ce mare le-a fost bucuria că a venit preot în sat! Erau sate în care oamenii nu mai văzuseră rasă de preot de ani întregi. La vreun prilej sărbătoresc chemau un preot de prin împrejurimi. Însă, dacă vreun creștin pleca în călătoria cea mare, cum să dai fuga prin nămeți sau prin arșiță să găsești preot? Nici spovedanie, nici Împărtășanie. Oamenii mureau nespovediți, neîmpărtășiți, fără să le citească vreun preot rugăciuni. Așa încât, în părțile noastre cei din vechime spuneau: „L-am văzut pe părintele meu și s-a veselit inima mea." Prezența preotului era o binecuvântare și un câștig pentru acel loc.

În Ambelohori, Mohthos

Știi, în satul meu oamenii erau simpli, săraci, lucrau cu ziua. Se luptau cu pământul, cu vreo viță-de-vie și aveau grija animalelor. La început, locul s-a numit Ambelosalesi deoarece, când erau turcii aici, toate pământurile erau ale agăi Sali. Un latifundiar bogat și un stăpân aspru. Ce să vă spun? Îmi amintesc de toți compatrioții mei și plâng.